

COVID-19

İster “doğa”nın, ister “tanrı”nın uyarısı olarak alın, **kanımca COVID-19 bir “ayar verme”**. İnsanlar, dünyanın kaynaklarını çok hoyratça tüketiyorlar. Kaynakların daha az tüketilmesi için bu “çekirge sürülerinin” sayısının azaltılması gerekiyor. COVID-19 bir anlamda bunu yapıyor. Ortaya çıkmasaydı yaşamlarını sürdürebilecek yüzbinlerce kişi, biz salgın ile yaşamayı öğrenene kadar aramızdan ayrılmış olacak. Elbette yüz binler toplam insan sayısının içinde ancak küçücük bir kısmı temsil ediyor, ama önceki büyük salgınlarda milyonların öldüğünü unutmayalım. **Salgının önlemlere uymayanlar arasında yayılması daha hızlı**. Ama önlemlere uyanlara da bulaşma kaçınılmaz. Doğal ayıklama bu olsa gerek. Kendini koru(ya)mayan ortadan kalkıyor. Mâdem ki bu virüs, nefes yolu ile bulaşıyor, bunun **tek bir önlemi var: doğrudan veya dolaylı, başkasının verdiği nefesi içinize çekmeyin**. Doğrudan, insanların bulaşma olabilecek kadar yakın durması ile oluyor. 1 metre diyorlardı, 2 metreye güncellediler. Dolaylı, hasta veya taşıyıcı birinin nefesinin / sümüğü veya balgamının bulaştığı bir nesneyi sizin ellemeniz ve elinizi ağızınıza burnunuza götürmeniz ile. **El temizliği** de burada devreye giriyor.

Teknoloji ve ekonomi

Teknolojinin bize verdiği fakat kullanmadığımız bir kısım olanakları da bu vesile kullanmaya başladık. **İnsanların**, üretim dışında, **işlerini** pek âlâ “**işe gitmeden de yapabileceği**”ni gördük. Kafa kafaya verip, tartışıp, görüşüp bir sonuç çıkartmak için bilgisayar veya cep telefonu üzerinde ne çok olanak varmış? Dahası, evden çalışma ile **mesai saati kavramı da gevşedi**. Bakınız, bankalar öğleden sonraları çalışıyor, ama sabah ePosta ile bir soru sordum, evden yanıt verdi bankacı. Dahası, oğluma **uzaktan piyano dersi bile yaptık**. Haftaya bunun kullanışlılığını artıracam. İki kamera ile hem notayı hem klavyeyi piyano hocasının ekranına aktaracağım. “Ders vermek” için, hocanın da kendi tarafında piyano başına geçip aynı notayı açması hattâ gerektiğinde çalarak göstermesi gerekiyor. Öğrencinin de, piyanonun üzerine, notanın yanına hocanın klavyesini gösteren bir monitörü olmak durumunda. Acaba **örgün öğretimde (ilkokul-lise) nasıl bir yol gerekir? Ya üniversite’de? Araştırma merkezleri için galiba şimdilik çözüm yok**.

COVID-19 salgınının etkisi geçtiğinde, ekonomi, bu teknolojik çözümlere alışmış olacak ve bunlar kalıcı mı olacak? bunu yaşayarak göreceğiz. Eğer alışmış olarsa, **beyin gücü** ile çalışanlar, artık “**işe gitmeyecek**” demektir. Evden çalışacaklardır. Bu durumda evlere bir de “**çalışma odası**” eklemek gerekecek. Ebeveyn odası, 1 veya 2 çocuk odası, 1, belki 2 çalışma odası, bir de oturma odası. Evler 3+1 ... 5+1 düzenlemesinde olacak. Elbette, ekonomi, beyin gücü ile çalışanlardan ibaret değil. Tüm üretimi de robotlarla yapmak mümkün olmayacaktır. O zaman **fabrikalarda az sayıda bilek gücü ile çalışan** da yer alacak. Esas, robotların kurgulanması ve bakımı için fabrika fabrika dolaşacak ekipler önem kazanacak. **Öne çıkacak** bir başka hizmet ise, tüm bu uzaktan çalışmayı mümkün kılacak **iletişim ve kargo hizmetleri**.

Gerek beyin gücü, gerekse bilek gücü ile **çalışanlar**, mesai saati kavramı da kalmayacağına göre, **nasıl ücretlendirilecek?** En görünen yol, “sağladıkları yarar oranında, kazanılandan pay alacaklar” şeklinde. Bu da cinsiyet ayrımcılığı ile çalışanı kayırma olayını ortadan kaldıracı etki yaratacak. Acaba bu yolla bir de “maliyet indirimi” sağlanır mı?

Yeni düzen

Öyle görünüyor ki, COVID-19 salgını, alışılmış olduğu için süre gelen çalışma şeklimizi bıçakla kesilmişçesine değiştirdi. İnternette ısmarladıklarımıza, sebze meyvemizi bile kattık, manavlar on-line oldu. Banka şubesine gerek kalmadı. Gazeteyi internette okuyoruz. AVM’lerin sönen yıldızı tekrar parlar mı şüpheli. Ama lezzet için, restoranların gene gözde olacağı beklenir.